

ko so bili slovenski sodniki klicani na odgovornost, ker so zapisali kako slovensko tožbico ali prošnjo. Tudi ni še dolgo temu, ko je bil pok. odv. dr. Dukić disciplinarno kaznovan od odvetniške zbornice, ker se je bil predrznil, na deželnem sodišču hrvatskega obtoženca hrvatski braniti! In enaka čast bi bila kmalu doletela kolego dra. Gregorina, ki je bil radi slovenskega poslovanja nič manje nego štirikrat v disciplinarni preiskavi **in to dvakrat na ovadbo dotičnih sodnikov!** No, ti časi so minoli; in po mojem trdnem prepričanju minoli za vedno. Naraščanje naše narodne zlasti pravniške inteligencije nam gotovo izvojuje v nedoglednem času popolno enakopravnost na vsem Primorskem.

Zato je pa z ozirom na koroške razmere moje prepričanje, da pridemo najprej do zaželjenega cilja, ako kolego dra. Brejca ne pustimo samega, ako temveč poskrbimo za to, da se pomnoži na Koroškem število slovenskih sodnikov in slovenskih sodnih uradnikov. Ti bodo potem tudi gotovo skrbeli zato, da se pomnoži število slovenskih sodnih spisov, vzpričo katerih ne bodo mogli naši nasprotniki trditi, da slovenščina na Koroškem ni na sodiščih navaden jezik.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ako upravičenec namenoma uniči hišo, v kateri mu pristojna pravica dosmrtnega stanovanja in živeža, se s tem odreče le-tej pravici (§ 1444 obč. drž. zak.) in se ne more sklicevati niti na določbo §-a 525 obč. drž. zak., niti na določbo §-a 330 izvrš. reda. Poslednja določba sploh nima namena poseči v materijalno pravo.

C. kr. okrajno sodišče v Idriji je v pravdi M. G. proti I. D. radi ugasnitve terjatev in njih knjižnega izbrisa z razsodbo z dne 28. januarja 1903 C I 109/2-7 razsodilo: Toženec je dolžan priznati, da je na tožiteljivih zemljiščih vlož. št. 77 in 80 kat. obč. J. temeljem prepodajne pogodbe z dne 1. julija 1898 zanj zastavnopravno zavarovana terjatev v ostanku

370 K, kakor tudi pri zemljišču vlož. št. 77 kat. obč. J. zanj vknjižena služnost dosmrtnega stanovanja v kamri hiše št. 69 na J. ter breme dosmrtnega živeža v smislu §-a 4 prepodajne pogodbe ugasnilo; dolžan je dovoliti, da se omenjeno terjatev, služnost stanovanja in breme živeža pri napominanih zemljiščih zemljiškoknjižno izbriše, ter tudi dolžan plačati tožitelju na 12 K odmerjene pravnne stroške v 14 dneh ogibom izvršbe.

Dejanski stan.

V prepodajni pogodbi z dne 1. julija 1898, s katero je toženec svojemu sinu Francetu D. izročil svoji zemljišči vlož. št. 77 in 80 kat. obč. J., si je v členu 3. izgovoril, da mu mora omenjeni sin kot prejemnik izplačati 300 gld. V varnost te terjatve se je dovolila vknjižba zastavne pravice pri obeh navedenih vložkih. Nadalje si je toženec v 4. členu istega pisma doslovno izgovoril sledeče: »Predajnik izgovori zase in za svojo ženo Marijo D. stanovanje v kamri, potrebna drva in dosmrtni živež pri hiši; prejemnik dovoli vknjižbo teh pravic pri vložku št. 77 kat. obč. J.«

Na podlagi napominanega pisma se je vknjižila zastavna pravica za terjatev 300 gld. pri obeh navedenih vložkih ter služnost stanovanja v kamri hiše št. 69 na J. in breme dosmrtnega živeža, vendar le za toženca in le pri vložku št. 77 kat. obč. J.

Od terjatve 300 gld. se je delni znesek od 115 gld. odstopil z odstopnico z dne 8. novembra 1898 Mariji D., toženčevi ženi, ter dotični zemljiškoknjižni prenos tudi zvršil tako, da bi po zemljiškoknjižnem stanju znašala toženčeva terjatev le še 185 gld.

S kupno pogodbo, oziroma notarskim pismom z dne 8. novembra 1898 prodal je pa omenjeni toženčev sin navedena zemljišča tožitelju ter je le-ta glasom 3. člena te pogodbe na račun kupnine prevzel med drugim napominano terjatev 300 gld. ter toženčevo terjatev na preživitku in stanovanju v svojo osebno plačilno zavezo.

Koj z dnem navedene kupne pogodbe je tožitelj nastopil posest kupljenih zemljišč in se je njegova lastninska pravica na poslednjih vknjižila dne 14. novembra 1898.

Od dne kupa je tožitelj tožencu tudi dajal stanovanje in živež, dočim je toženčeva žena živela pri drugih v drugem kraju.

V noči od 11. na 12. novembra 1902 je toženec v hudobnem namenu zanetil že omenjeno hišo št. 69 tožiteljevo ter je požar razen te hiše uničil tudi kozolec s pohištvom vred. Radi hudodelstva zažiga je bil toženec z rzsodbo porotnega sodišča v Ljubljani z dne 5. decembra 1902 obsojen na 6letno težko ječo.

S požarom tožitelju provzročena škoda je znašala: a) na hiši 1400 K, b) na kozolcu 500 K, c) na pohištvu čez 1460 K 40 h, skupaj 3360 K 40 h.

Ker je bil tožitelj proti ognju zavarovan je od zavarovalne družbe prejel zavarovalnine 1400 K tako, da znaša njegova škoda še vedno najmanj 1960 K 40 h.

Nesporno je, da od terjatve 300 gld. bi imel toženec terlati le še 125 gld., ter da bi pokritna glavnica za gori oménjeni vžitek in stanovanje toženčevo znašala najmanj 600 K.

Tožitelj trdi, da je terjatev toženčevo v ostanku 125 gld. smatrati za ugaslo, ker jo je kompenzovati z enakim delom škode, z zažigom mu provzročene. Iz istega razloga je ponehala tudi toženčeva terjatev na živežu in stanovanju. Sicer pa je toženec s tem, da je tožiteljevo hišo, v kateri je dobival svoj živež ter v kateri je imel stanovanje, zažgal, na nedvoumen način izrazil svojo voljo, da se odreče svoji pravici glede stanovanja in živeža. Tožitelj zahteva torej ugotovitev, da sta toženčeva terjatev v ostanku 185 gld. ter njegova pravica glede živeža in stanovanja ugasnili in pa da mora toženec dovoliti njun zemljiškoknjižni izbris.

Toženec priznava vse navedene okolnosti za resnične, submitira tudi pod tožbeni zahtevek, vendar pa le glede terjatve v ostanku 185 gld., dočim predlaga zavrnitev tožbenega zahtevka, v kolikor zadeva pravico stanovanja in živeža.

Glede zadnjega navaja toženec — ki je, kakor naj se pripomni, svojega uradnega zastopnika radi razprave informiral, — da niso dani pogoji kompenzacije, dalje, da je pravico do stanovanja in živeža smatrati za nekako alimentacijsko terjatev v zmislu §-a 154 obč. drž. zak., katera je tožencu pristojala proti njegovemu sinu in vsled prodaje zemljišč še le proti to-

žitelju, in da se taki alimentacijski terjatvi ne more veljavno odreči. Konečno se je toženec skliceval tudi na določbo §-a 330 izvrš. reda.

Ker je nesporno, da bi znašala komaj pokritna glavnica za toženčev živež in stanovanje 600 K, po §-u 330 izvrš. reda pa živež ali preživitek, čigar letna vrednost ne presega 600 K, ne more biti predmet eksekucije, in ker je tudi nesporno, da bi bil za toženca, kadar pride iz ječe, neizogibno potreben sporni živež in stanovanje, ako ne bi toženčevi odrasli otroci, katerih je šest, hoteli ali ne mogli toženca podpirati in toženec se ne bi mogel sam preživiti, je jasno, da bi se na le-tej pravici ne bi mogla izvršba dovoliti. Tej dobroti, ki se je iz javnopравnih ozirov določila v zakonu, pa toženec ne bi mogel niti izrečno se odpovedati, še manj pa molče.

Razlogi.

Tožbenemu zahtevku glede terjatve 185 gld. ali 370 K je bilo ugoditi na podlagi pripoznave po §-u 395 c. pr. r.

Tožitelj zahteva, da se kompenzuje tudi toženčeva služnost stanovanja ter breme preživitka s tožiteljevo odškodninsko terjatvijo. Ugovor toženčev je pa utemeljen, ker niso dani vsi pogoji §-a 1438 obč. drž. zak. Po tej določbi je za kompenzacijo potrebno, da so vzajemne terjatve enovrstne. Tega pa ni tukaj.

Pač pa je drugi pravni naslov, na katerega opira tožitelj svoj tožbeni zahtevak glede ugaslosti in dovolitve izbrisa toženčeve služnosti stanovanja ter bremena preživitka, utemeljen po v dejanskem stanu razloženih in priznanih okolščinah.

S tem, da je toženec namenoma zažgal tožiteljevo hišo, v kateri je imel stanovanje in živež, — zažig je ne po priznanju, ampak tudi z gori navedeno sodbo porotnega sodišča (§ 268 c. pr. r.) dokazan — je na nedvomni način s konkludentnim dejanjem (§ 863 obč. drž. zak.) molče izrazil svojo voljo, da se odreče stanovanju ter živežu v zažgani hiši. Po pravici se torej tožitelj lahko sklicuje na določbo §-a 1444 obč. drž. zak. Da ta določba velja, je tem manj dvoma, ker se niti trditi ne more, da bi bil toženec s svojo odpovedjo tožitelju kaj podaril.

Saj tožitelju povzročena škoda presega vrednost toženčevih pravic.

O tem ne more biti govora, da bi bilo toženčeve pravice ali njegov preživitek smatrati za kako alimentacijsko terjatev. Toženec je vendar, ko si je izgovoril o priliki predaje posestva sporni preživitek, — to imovinsko pravico iz svojega premoženja si pridržal. To pa nima ničesar opraviti z alimentacijskimi zahtevki iz §-a 154 obč. drž. zak., kateri mu še vedno pristojajo proti njegovim otrokom.

Toženčevo sklicevanje na § 330 izvrš. r. tudi ni na mestu. Zares navaja ta določba, da so preživitki, katerih vkupni dohodki v denarjih in prihodninah, všteti stanovanje, ne presegajo na leto vrednosti 300 gld., popolnoma odtegneni izvršilu, ako so ti prejemki za zavezanca ali za njegove družinske ude, ki žive ž njim v skupnem hišnem gospodarstvu, neizogibno potrebni. Tudi toženčeve sporne pravice je smatrati za tak preživitek, navzlic temu pa §-a 330 izvrš. r. ni vporabiti tukaj.

Dasi je izvršilni red javnopravne narave, vendar ima namen urejati tiste reči, ki jih je rešiti v izvršilnem postopanju. Nikakor pa ni bil namen zakonodajalca, z določbami izvršilnega reda poseči v materialno pravo tako, da s tistimi rečmi, ki so po izvršilnem redu odtegnene izvršilu, ne bi mogel njih lastnik razpolagati. Če bi na pr. kaka knjiga v zmislu §-a 251, št. 10 izvrš. r. bila odtegnena izvršilu, iz tega vendar še ne izhaja, da je lastnik ne bi smel prodati ali razpečati in da bi bila prodaja neveljavna. Do takih posledic bi pa prišlo, ako se bi določbe, ki imajo namen izvršilno postopanje urejati, uporabljale neomejeno na materialno pravo. V tem slučaju bi pač moral zakonodavec izvršilu odtegnene reči tudi iz prometa izločiti. Potemtakem je imel toženec pravico razpolagati s svojim prežitkom in se mu smel tudi odreči.

Ni torej potrebe, da bi se preiskavalo, jeli v le-tem slučaju toženčev preživitek tak, kakoršnega označuje § 330 izvrš. r.

Tožbeni zahtevk je torej v vseh točkah utemeljen.

Vsled toženčevega priziva je prizivno sodišče v Ljubljani z odločbo z dne 24. marca 1903 Bc III 33/3-2 razsodilo:

Prizivu se ugodi, v kolikor meri zoper izrek v glavni stvari, in se sodba v tem delu izpremeni tako, da se zavrne tožbeni

zahtevk, naj je toženec dolžan priznati, da sta na tožnikovem zemljišču vl. št. 77 kat. obč. J. temeljem prepodajne pogodbe z dne 1. julija 1898 zanj vknjižena služnost dosmrtnega stanovanja v kamri h. št. 69 na J. ter breme dosmrtnega živeža v zmislu §-a 4 prepodajne pogodbe ugasnila, ter dovoliti, da se ta služnost stanovanja in breme živeža pri napominanem zemljišču zemljiškoknjižno izbriše. Sicer ostane sodba v izreku v glavni stvari nedotaknena.

Razlogi.

Pravnemu nazoru prve stopnje, da nimajo zadevne pravice toženca ničesar opraviti z alimentacijskimi zahtevki iz §-a 154 o. d. z. je docela pritrditi iz za to navedenih pravosodnih razlogov. V tem oziru torej priziv ni utemeljen.

Upravičeno je pa izpodbijanje sodbe v glavni stvari iz nadalje uveljavljenega prizivnega razloga; kajti v tem, da je toženec hišo nalašč zanetil, prizivno sodišče nikakor ne more najti takega dejanja, ki s preudarkom vseh okolščin ne da pametnega vzroka o tem dvomiti, da je imel voljo se s tem odreči zadevnim pravicam. Ne oziraje se na vprašanje, bi li bila z molčečo odpovedjo samo in njenim vsprejemom odpovedna pogodba tudi perfektna, ker gre za vknjižene pravice in brezplačno odpoved, manjka torej v le-tem slučaju vsaka dejanska podlaga za opravičen sklep, da se je molče odpovedal toženec zadevnim pravicam.

Glede na to, in ker je zadevna zahteva tožnika, tudi v kolikor jo opira na kompenzacijo, neopravičena — kakor je to prvi sodnik pravilno obrazložil — je bilo prizivu ugoditi in izpremenivši sodbo dotični tožbeni zahtevk zavrnuti.

C. kr. najvišje sodišče je z razsodbo z dne 16. junija 1903, št. 7858 tožiteljevi reviziji ugodilo, razsodbo prizivnega sodišča v njenem reformatornem delu spremenilo in pravosodno razsodbo v njenem celem obsegu obnovilo.

Razlogi.

V §-u 4 prepodajne pogodbe z dne 1. julija 1888 si je toženec izgovoril pravico dosmrtnega stanovanja v kamri hiše št. 69 na J. ter dosmrtni živež pri hiši. Če je tedaj nalašč

zažgal vprašljivo hišo, tako, da je s kamro vred, v kateri je imel dosmrtno stanovanje, zgorela, potem je to dejanje, ki ne daje pametnega razloga dvomiti o tem, da je toženec se hotel odreči pravici stanovanja; brezpomembno pa je, da se je pri tem dal voditi še od kakega drugega namena.

Ker je imel upravičenec po §-u 1444 obč. drž. zak. oblast, se odreči svoji pravici v korist svojega dolžnika, ker se dalje zamore taka odpoved izvršiti po §-u 863 obč. drž. zak. ne samo izrecno, ampak tudi molče po takih dejanjih, ki ne dajo nikaškega pametnega razloga dvomiti na dotični volji se odrekšega, tedaj je tožbeni zahtevk za ugotovitev, da se je toženec pravici stanovanja odrekel, ter za dovolitev izbrisa dotične vknjižbe pri služecem zemljišču utemeljen v zakonu.

Ugovor, da gre tukaj za daritev brez dejanske izročitve, katera pa potrebuje za svojo veljavo oblike notarskega akta, ki pa tu manjka, je ničev in sicer radi tega, ker je namišljena daritev združena s škodo za namišljenega obdarovanca, ki, kakor je posneti iz pravnih in kazenskih spisov, presega precej vrednost opuščene pravice. Zato pa vprašljiva daritev ni mogla povzročiti nasproti tožitelju nikake pomnožitve premoženja. Tudi sicer se na predmetno odpoved na da uporabiti predpis zakona z dne 25. julija 1871, št. 76 drž. zak.

Jednako ni se ozirati v le-tem slučaju na določbo §-a 525 obč. drž. zak., ker je pravica toženčeva vsled njegove odpovedi ugasnila definitivno in ne more več oživeti. Vrhutega se tist, ki je namenoma uničil služecho stvar, kakor tukaj toženec, ne more sklicevati na to zakonito določbo.

Slednjič se toženec ne more opirati z uspehom na to, da je škodo, katero je provzročil tožitelju s hudodelstvom, deloma poravnala zavarovalna družba, pri kateri je bilo zgorelo poslopje zavarovano proti ognju, kajti niti ni škoda povsem poravnana, niti ni toženec trdil, da je bil on zavarovanec in da je plačeval dozdevne premije.

Vse, kar se je navedlo glede toženčeve pravice stanovanja, velja pa tudi glede živeža njegovega, ker je toženec po začetkom navedeni točki prepodajne pogodbe upravičen, živež zahtevati le pri izročni hiši. Tudi tej pravici se je odrekel, ko je namenoma uničil hišo, v kateri edino je mogel živež dobivati.

V kolikor je torej prizivno sodišče prvosodno razsodbo spremenilo in tožbeni zahtevek zavrnilo, naslanja se njegova odločba na napačno pravno razsojo stvari. Radi tega je bilo tožiteljevi reviziji ugoditi, reformatorni del razsodbe prizivnega sodišča spremeniti in obnoviti v celem obsegu razsodbo prvega sodnika, na čigar zakonu in stvarnemu položaju prikladne razloge se v ostalem sklicuje.

H. Sturm.

b) Na podlagi listine, ki ima izvršilno moč po §-u 3 not. reda, ni dopustno zahtevek uveljavljati s tožbo.

C. kr. okrožno sodišče v Gorici je v pravni stvari tožiteljice F. & B. v Beljaku, proti tožencu Gregorju K. v Grahovem, zastopanemu po kuratorju ad actum drju Fr. P., po razpravi z obema strankama, opoznalo za pravo:

Plačilni nalog od 14. maja 1903. opr. št. Cm I 15/3-1, s katerim se je tožencu Gregorju K. naložilo, da ima v 14 dneh pod izvršilom plačati tožiteljici F. & B. ostanek posojila iz dolžnega pisma z dne 26. junija 1901 v znesku 3520 K s pripadki, se razveljavalja, in je tožiteljica dolžna toženčevemu kuratorju plačati v 14 dneh pod izvršilom sodne stroške, določene na 38 K 82 h.

Razlogi.

V notarskem dolžnem pismu od 27. julija 1901 je toženec izrečno pritrnil, da bodi pismo glede priznanega dolga izvršljivo takoj po zapalosti plačilnih obrokov.

Taka listnina je v smislu §-a 3 not. r. takoj izvršljiva, kakor poravnava, sklenjena pred sodiščem, in utemeljuje že sama na sebi izvršilni naslov (§ 1. št. 17 izvrš. r.), na čigar podlagi se takoj lahko uvede izvršilo.

Kakor pa ne gre, da bi se na podlagi izvršljive sodne poravnave tožilo vnovič na plačilo drugega zneska, nego je v poravnavi priznan, tako tudi ni moči tožiti na podlagi notarske listine z eksekucijsko klavzulo; kajti dolžnik, ki je pritrnil izvršljivosti v zmyslu §-a 3. not. r., se hoče s tem ubraniti pravdam in varovati nepotrebnih stroškov.

Kuratorjev formalno-pravni ugovor nedopustnosti izdaje plačilnega naloga je bil tedaj utemeljen. Zato je bilo njemu ugoditi in plačilni nalog razveljaviti.

C. kr. višje deželno sodišče v Trstu tožiteljičinemu prizivu z rzsodbo od 16. julija 1903 Bc 93/3-1 ni ugodilo, temveč je prvo sodbo potrdilo in tožiteljici naložilo, da ima plačati toženčevemu kuratorju pravdne stroške prizivnega postopanja v znesku 22 K 84 h v 14 dneh pod izvršilom.

Dejanski stan.

Prva sodba se izpodbija, ker se je ugovoru rei judicatae ugodilo in sicer s sodbo, ne da bi se bilo sodilo in merito. Notarska listina, dasi je izvršljiva, prav tako, kakor sodna poravnava ne more utemeljevati pravdo ovirajočega ugovora pravne moči, nego samo materijalnopravni ugovor novacije. Sploh pa bi bila v navzočnem slučaju rzsodba po § 10 izvrš. r. potrebna zato, ker je v notarski listini rečeno, da zapade terjatev, ako se določeni obroki ne izpolnujejo. Slednjič bi izpodbijana rzsodba, ki je tožbo zavrnila, ovirala eventualno, na podlagi notarske listine uvedeno izvršilo v izterjanje vtoževane terjatve, na drugi strani pa bi bila nerešitev stvarnega ugovora delnega plačila vtoževane terjatve proti pravnim predpisom in proti pravdni ekonomiji, ker je bila že ena sodba izrečena.

Tožiteljičin zastopnik predlaga torej v prizivu, naj se pravna stvar, ne oziraje se na uveljavljeni zavrnitveni razlog, izroči prvi inštanci v meritorno razsojo, oziroma naj se izpodbijana rzsodba z uveljavljenjem plačilnega naloga izpremeni ali razveljavi in tožba s posebnim sklepom vrne, na vsak način pa naj se toženca obsodi v povrnitev sodnih stroškov.

Nasprotna stranka izpodbija v prizivnem odgovoru ta izvajanja.

Razlogi.

Da se doseže izvršilo, ni treba dokazati toženčeve zamude, temveč mora toženec proti uvedbi izvršila ugovarjati, da je izpolnjeval plačilne obroke, ki so postavljeni v izvršilni naslov. Prizivateljica tndi ni zahtevala ugotovitvene sodbe v zmislu §-a 10 izvrš. r. in je priznala, da je prezrla izvršljivost notarske listine.

Z napravo izvršljive listine je postal prvotni tožbeni zahtevnik dovršen, in upnica je izgubila pravico, izbirati si med uveljavljanjem tožbe, ali uveljavljanjem izvršilnega zahtevka. Več kakor en izvršilni naslov za eno in isto terjatev ni dovoljeno imeti, in če je za kako terjatev izvršilni naslov že pridobljen, ni smeti uvajati pravde v doseg drugega.

Upnica mora marveč iskati plačilo iz izvršilnega naslova v izvršilnem postopanju in zavezanec more samo tekom postopanja uveljaviti svoje ugovore. Izvršilo je zaprositi pri okrajnem in zemljiškoknjižnem sodišču v Tolminu, ki je izključno poklicano razsoditi o zatrjevanem delnem plačilu. Pravdna pot je torej izključena ne samo iz splošnih razlogov primernosti in ekonomije, temveč tudi z ozirom na določila o pristojnosti (anal. § 42 zadnji odst. jur. nor., § 477 št. 3 in 6 civ. pr. r., §-i 4 št. 6, 35, 51, 88, 89 izvrš. r.).

Tu gre za posebno mandatno postopanje. Proti izdaji plačilnega naloga je dopustno samo pravno sredstvo ugovorov, o čemer je vedno odločiti s sodbo, tudi če je ugovor samo formalen in bi ga bilo tudi uradoma zapaziti. Razveljavljenje postopanja bi bilo brez smotra, ker je že izpodbijana razsodba razveljavila, sicer ne tožbenega zahtevka ampak le zanj protipravno izdani izvršilni naslov, ter mora tožiteljica bodisi po §-u 41, bodisi po §-u 51 civ. pr. r. povrniti stroške.

Priziv je potemtakem neutemeljen.

Resolucije,

sprejete na II. slovenskem odvetniškem shodu v Ljubljani,
dne 25. oktobra 1903.

Slovenski odvetniki in odvetniški kandidatje iz vseh pokrajin c. kr. višjih deželnih sodišč v Gradcu in Trstu so se, zbrani na shodu v Ljubljani dne 25. oktobra 1902. leta, iznova posvetovali o položaju, v katerem se nahaja slovenski narod z ozirom na vprašanje enakopravnosti njegovega jezika